

JOAN F. MIRA

“Per aquí van les coses, en aquesta obra que és una càrrega de profunditat no solament contra l’antisemitisme (algun sociòleg o algun filòsof, a València, comparava, fa anys, antisemitisme i anticatalanisme, per alguna raó devia ser), sinó també contra el desastre del pensament, la fluixera dels polítics, la ignomínia dels diaris, la destrucció organitzada, l’abjecció i la hipocresia”

Heldenplatz

La representen a la Comédie-Française de París, segons he pogut llegir en una extensa crònica del diari *Le Monde*, que afirma que no serà una sessió confortable per a l’espectador, assegut durant tres hores davant dels monòlegs dels actors: la prosa de *La plaça dels herois (Heldenplatz)* no és gens agradable de llegir, i supose que menys encara d’escoltar assegut en un teatre. Tres hores sentint parlar amb paraules d’una violència extrema, sobre l’odi, sobre l’antisemitisme, sobre Àustria i els austríacs, sobre Viena. Thomas Bernhard va morir el 1989, i *Heldenplatz*, estrenada al Burgtheater vienès el novembre del 1988, pocs mesos abans de la mort de l’autor, esdevingué un afer d’estat, tan gros va ser l’escàndol. És la seua última obra, el seu testament, l’última prova furiosa d’amor apassionat pel seu país i per la seua ciutat: un amor tan profund i tan frustrat, tan violent, que es manifesta amb aparences d’odi. Bernhard no perdonà mai als seus conciutadans que foren tan espessos, tan sòlidament ancorats en la hipocresia, en la negació d’un passat inconfessable (l’adhesió voluntària al nazisme, un catolicisme clerical i reaccionari, un antisemitisme dens i permanent, els vicis burocràtics i secrets de la Cacània imperial, l’autosatisfacció obtusa, i més pecats difícils d’expressar), i en un present basat en la mentida i en l’oblit. Les virtuts de Viena i d’Àustria, com ara l’amor a la música i a una certa cultura, no són per a Bernhard tan sòlides que puguen amagar els pecats profunds. Viena, per a ell, és la plaça dels Herois, aquella Heldenplatz on l’any 1938 centenars de milers de persones aclamaven amb entusiasme l’entrada triomfal d’Adolf Hitler, l’heroi propi suprem, beneït per l’arquebisbe (això no ho diu Bernhard en l’obra), mentre la por entrava en tants cors i en tantes cases. I allà mateix, en un apartament que dona sobre aquesta plaça, torna a instal·lar-se prop de quaranta anys més tard el personatge Joseph Schuster, professor de filosofia, jueu vienès, que hagué de fugir amb tota la família i que torna a Viena després d’haver viscut molts anys a Anglaterra. Però des dels primers dies de viure en aquell pis, la dona del professor sent, en el seu cervell, els crits i clamors d’aquell dia del 1938, el dia de l’Anschluss. Els crits ressonen encara, la dona demana al marit de tornar a fugir, i el professor no vol de cap manera: “Això voldria dir que Hitler m’expulsa per segona vegada del meu pis.” Però per fi hi consent, decideix tornar a Anglaterra, ven pis, i a continuació es tira per la finestra, sobre la plaça dels Herois.

Això és la història. L’obra dramàtica, en realitat, són els diàlegs, o monòlegs, duríssims, després de l’enterrament del professor. “Quan seré per fi a Oxford podré respirar”, recorden que havia dit, “ara ací a Viena és de fet pitjor que fa cinquanta anys...” I hi ha sobretot Robert Schuster, germà del professor mort, que només troba refugi als concerts de la Musikverein, i que afirma que es pot anar on es vulga, que el món avui dia no és res més que un món d’estúpidesa d’un extrem a l’altre, però que a Àustria és encara pitjor, en aquesta Àustria que no és res més que un escenari on tot va de mal borràs, a la putrefacció i a l’agonia, una figuració enfonsada en l’odi d’ella mateixa formada per sis milions i mig d’abandonats, sis milions de dèbils mentals i de folls furiosos que reclamen sense interrupció a grans crits un director d’escena: el director vindrà i els enfonsarà definitivament en l’abisme. Per aquí van les coses, en aquesta obra que és una càrrega de profunditat no solament contra l’antisemitisme (algun sociòleg o algun filòsof, a València, comparava, fa anys, antisemitisme i anticatalanisme, per alguna raó devia ser), sinó també contra el desastre del pensament, la fluixera dels polítics, la ignomínia dels diaris, la destrucció organitzada, l’abjecció i la hipocresia. Àustria és un país civilitzat d’Europa, el País Valencià potser també, i a mi m’agradaria que els Teatres de la Generalitat, per exemple, presentaren ací *Heldenplatz* de Bernhard. Qui sap si els espectadors sabrien apreciar l’obra com cal.